

ТАЄМНЕ СТАЄ ЯВНИМ

Тетяна ПОМАЗАНОВА

Архівні документи, як відомо, мають цікаву властивість – проливати світло на найзаплутаніші сторінки минулого, часом розкриваючи такі факти, в які навіть не хочеться вірити. Поступово гриф "Таємно" зникає з паперів, що стосуються Чорнобильської катастрофи, і кожен із нас, аналізуючи документи тих часів, може скласти власне уявлення причин того, що відбулося

~~СОВЕРШЕННО
СЕКРЕТНО~~

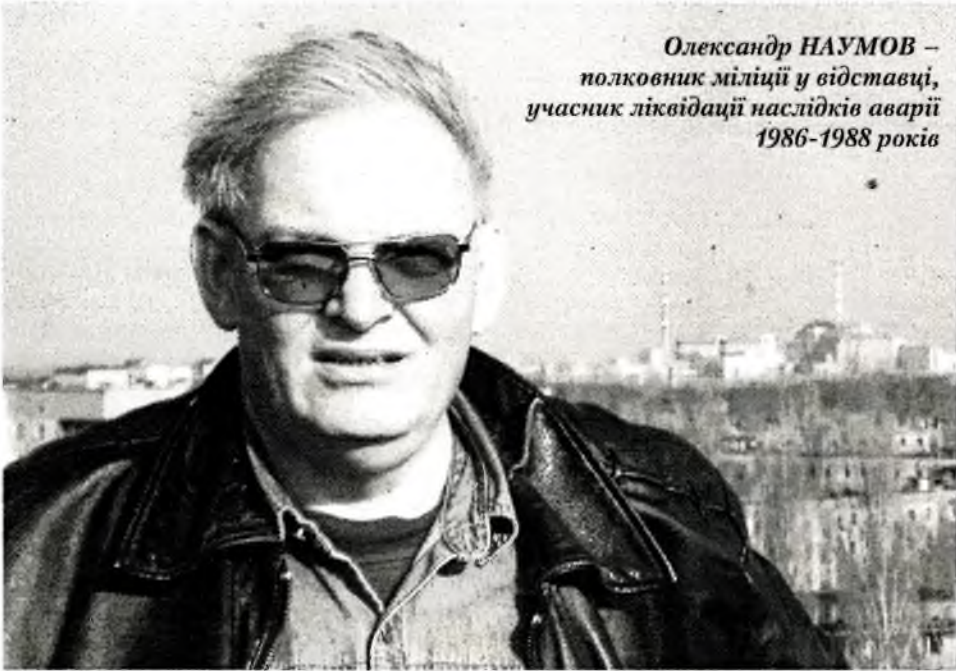
На офіційному сайті Служби безпеки України наведено чимало документальних підтверджень, звичайно, вже без відповідного грифу, як беспорядності, так і непоказного героїзму людей того періоду. А шлях до планетарної трагедії 1986-го був тривалим. Його прокладали галасливими звітами про перевиконання планів, безвідповідальністю та злочинною байдужістю до майбуття. Хоча ще на початку роботи ЧАЕС чимало виявлених фактів мали б отримати певну оцінку і, як наслідок, відповідне реагування. У своїй доповідній від 16 жовтня 1981 року КДБ УРСР доводив, у порядку інформування, до союзного керівництва наступне:

"За період експлуатації 1977-1981 гг. на атомній електростанції произошло 29 аварийных остановок, из них 8 по вине обслуживающего персонала, а остальные по различным техническим причинам... Расследованием случаев аварийных остановок установлено, что электрооборудование, включая и контрольно-измерительные приборы, применяемые на электростанции, по качеству не соответствует требованиям надежности, предъявляемым к работе атомных станций и требует доработки как со стороны институтов-разработчиков, так и заводов-изготовителей, в части повышения надежности и работоспособности... Кроме того, на станции нет четкого графика проведения профилактических ремонтов контрольно-измерительных приборов, что не дает возможности в случае аварии установить лицо, которое в последний раз ремонтировало или проверяло конкретный прибор..."

(Початок. Закінчення на стор. 4)

ТАЄМНЕ СТАЄ ЯВНИМ

Из Киева УКГБ
Секретно Срочно
Москва, КГБ СССР
Киев, КГБ УССР
О взрыве на ЧАЭС

*Олександр НАУМОВ –
полковник міліції у відставці,
учасник ліквідації наслідків аварії
1986-1988 років*

(Закінчення. Початок на стор. 1)

ЧОРНОБИЛЬ БУВ, Є ... ТА БУДЕ

Олександр Наумов – полковник міліції у відставці, учасник ліквідації наслідків аварії 1986-1988 років, понад 20 років збирає матеріали про катастрофу і, насамперед, зосереджує увагу саме на матеріалах, що знаходяться у відкритих джерелах, з котрих знято гриф "Таємно" та "Цілком таємно".

– Ми потихеньку забуваємо, що Чорнобиль був, є і буде, – з сумом зауважує він. – Зараз чимало уваги в інформаційному просторі приділяється вулкану, що паралізував рух польотів авіалайнерів, але ж наш Чорнобиль протягом трьох діб "обігнув" земну кулю. Підвищення фонових значень фіксували в Японії, Китаї, країнах Скандинавії, Європи... Вся ця інформація була засекреченою. Мешканці багатьох населених пунктів підлягали евакуації із забруднених місць. Наприклад, існуючі дані (за 2006, 2009, 2010 роки) свідчать, що фермери у Шотландії страждають від Чорнобильської катастрофи: до сьогоднішнього дня на деяких пасовищах забороняють випасати овець, під суворим радіологічним контролем перебуває значна кількість англійських ферм. Але я хочу торкнутися дещо іншого – тієї правди, яка знаходиться у відкритих джерелах, і якою, практично, ніхто не цікавиться. Коли сталася катастрофа, то першою інформація полетіла до Москви. О 2 год. 40 хв. Голова Ради Міністрів СРСР Микола Рижков подзвонив Голові Ради Міністрів України Олександрю Ляпку і повідомив про аварію. До Прип'яті по тривозі направили полк ЦО, підрозділи МВС, КДБ, курсантів навчальних закладів міліції з Києва. Але всі діяли навампія: інформації про розміри катастрофи не було, існуючі прилади не могли показати її масштаби, рівні радіаційного забруднення. Тільки о 15 год. 26 квітня, нарешті, українському уряду повідомили, що реактор зруйнований повністю, спостерігаються сильні викиди в атмосферу радіоактивних частин. Голова Ради Міністрів України дав розпорядження щодо мобілізації транспорту на випадок евакуації мешканців з ураженої місцевості. Колони автобусів були зосереджені поблизу майбутньої зони Чорнобильської АЕС. Але український уряд не мав належних повноважень. Ще вісім годин у зоні, враженій радіацією, люди очікували дозволу на виїзд. Рішення щодо евакуації населення було "ухвалено" комісією практично

27 квітня о 12 годині. Після команди "згори", 1 100 автобусів, три спеціальних потяги на 1 500 осіб, теплоходи ще дві години чекали "остаточного" рішення з Москви. Почалася евакуація... Через три дні після вибуху, підвищений в 10-20 разів радіаційний фон зареєстрували в Житомирі у Рівному – в 10, Львові та Києві – вдвічі-втричі.

ЩОДО ЧЕСТІ МУНДИРА

– 1 травня до ЦК Компартії України надійшов лист із Міністерства закордонних справ СРСР, в якому повідомлялося, що 30 квітня в Москві відбулася зустріч із послами закордонних держав у зв'язку з аварією на ЧАЕС, яка тривала дві з половиною години, а далі – давалися рекомендації, – продовжує Олександр Наумов. – На підставі повідомлень Ради Міністрів СРСР потрібно було переконувати іноземців, що наслідки аварії не несуть небезпеки їхньому здоров'ю. Також ставилося завдання – виключити виїзд за кордон тих, хто захворів, аби "не дозволити нашим ворогам використати випадкові факти в антирадянських цілях". 2 травня під час засідання Урядової комісії було прийнято ще одне політичне рішення у зв'язку з телеграмою ВООЗ: на пропозицію щодо допомоги – дати ввічливу відмову. А в цей час уже півтори тисячі людей, які потерпіли від опромінення (половина з них діти), потребували медичної допомоги. Напередодні заступник міністра з охорони здоров'я УРСР надав інформацію до ЦК Компартії України під грифом "Таємно" щодо госпіталізації за останню добу 817 дорослих, 153 дітей до лікарень Києва та Київської області з ознаками променевої хвороби, з них 150 дорослих та 11 дітей знаходилися у важкому стані.

Чинівники також визнали недоцільним імпортування препаратів натрію йоду, яких катастрофічно не вистачало в перні дні після аварії, особливо на території Білорусі, України та Брянської області Росії...

27 червня 1986 року в 3-му Головному управлінні МОЗ СРСР вийшла інструкція щодо посилення режиму секретності по ліквідації наслідків аварії. Підлягали засекреченню дані про неї, результати лікування, ступені радіоактивного ураження персоналу станції тощо. Роз'яснення військово-лікувальної комісії вражає: наявність гострих соматичних розладів, а також ознак заго-

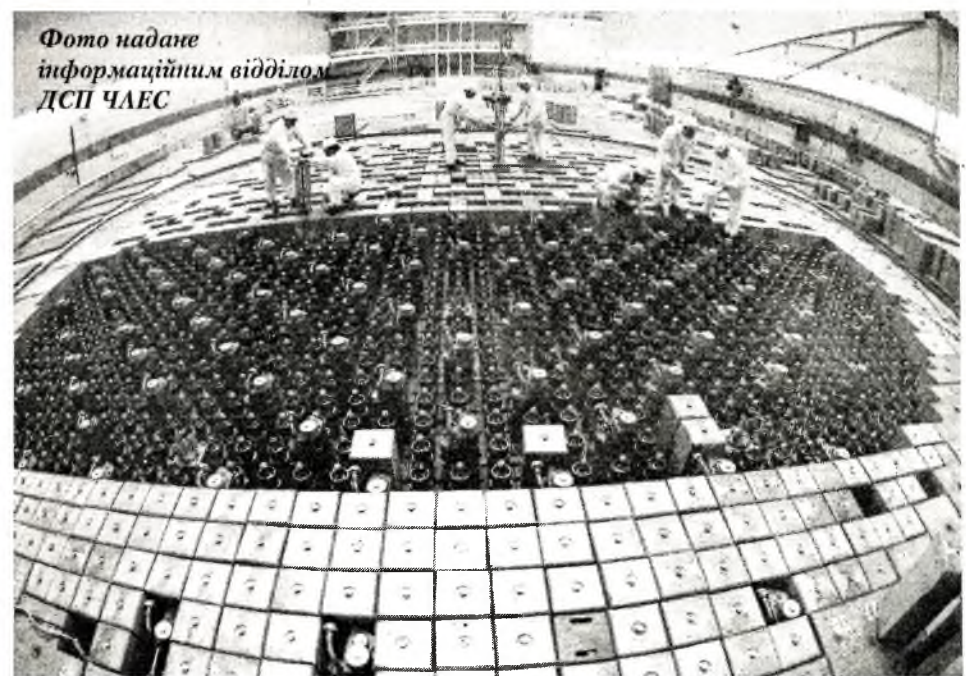
стрення хронічних захворювань, що спостерігаються в осіб, які брали участь у ліквідації наслідків аварії, і які не мали гострої променевої хвороби, не повинні ставити в причинний зв'язок із впливом іонізуючого опромінення. При складанні свідомств про хворобу на осіб, які раніше залучалися до робіт на ЧАЕС і не хворіли на гостру променевою хворобу, не відображати факти залучення до вказаних робіт, як і сумарну дозу опромінення, що не досягла ступеню променевої хвороби... Далі йде дата, підпис...

"МИРНИЙ АТОМ" У КОЖНИЙ ДІМ

Мабуть, не всі знають про те, як радіаційно забруднені продукти потрапляли до кожного дому, у кожному радянську родину. Олександр Наумов процитував витримки із секретного протоколу від 22 серпня 1986 року: "Считать целесообразным: заложить в государственный резерв мясо с повышенным содержанием радиоактивных веществ, находящееся на хранении, и также подлежащее закупке в текущем году". Під грифом "Цілком таємно" йшла й постанова Політбюро ЦК КПРС від 8 травня 1988 року: "При забое крупного рогатого скота и свиней установлено, что отмыв животных водой, а также удаление лимфатических узлов приводит к получению пригодного для потребления мяса". Додаток до документа пояснює наступне: "При обработке скота из зоны, расположенной в месте выброса Чернобыльской АЭС, часть вырабатываемого мяса содержит радиоактивные вещества в количествах, превышающих допустимые нормы. В настоящее время в холодильниках мясной промышленности ряда областей Белорусской, Украинской ССР, Российской Федерации находятся 10 тысяч тонн с уровнем загрязнения свыше... В августе-декабре текущего года ожидается поступление из этих производств еще ... такого мяса. Для того, чтобы не допустить большого суммарного накопления радиоактивных веществ в организме людей, от употребления вредных продуктов питания, Министерство здравоохранения СССР рекомендует максимально рассредоточить грязное радиоактивное мясо по стране и использовать его для выработки колбасных изделий, консервов и мясных полуфабрикатов, в соотношениях 1:10 с нормальным мясом...". Ось так "мирний атом" увійшов у наш дім.

26 апреля с.г. в 1 час 25 минут в помещении 4-го энергоблока при выводе его в плановый средний ремонт и проведении испытаний турбогенераторов НР 7 и 8 произошел взрыв и возник пожар, который перекинулся на крышу 3-го энергоблока. В результате взрыва разрушен шатер кровли реактора НР 4 и машинного зала. Во время аварии в помещении находилось 17 работников смены. 9 из них госпитализировано, 4 работника находятся в тяжелом состоянии, один из которых в реанимации. Пожар локализован. Предположительно из-за разрыва контура КМПЦ грязную воду выбросило на территорию станции. Уровень радиации на территории станции 20-25 микрорентген в секунду, в г. Припяти – 4-14 микрорентген в секунду. В связи с аварией остановлен 3 энергоблок (1 и 2 энергоблока работают нормально). Станция оцеплена. На место происшествия выехала оперативно-следственная группа во главе с зам. начальника УКГБ полковником Сивцом Г. А. Обстановка в г. Припяти и прилегающих населенных пунктах нами контролируется. О причине взрыва и результатах расследования доложим дополнительно.

Начальник УКГБ УССР
по г. Киеву
и Киевской области
генерал-майор Л.В. Быхов
26.04.86

*Фото надане
інформаційним відділом
ДСП ЧАЭС*